

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1750

Caput IV. Explicantur quædam alia, quæ spectant ad matrimonii
contractum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83714](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83714)

innovant coram Parocho, atque is super eos profert ea verba, *Ego vos in matrimonium conjungo*. Hanc sententiam propugnant Cajetanus tom. 1. Opusc. Franciscus Victoria q. 244. Canus lib. VIII. cap. 5. Sylvius in quæst. 42. Supplem. art. 1. Vanroy cap. ult. q. 3. alique Theologi præstantissimi. Sunt quidem aliqui docentes oppositum, propterea quod censeant omne matrimonium validum in ratione contractus inter fideles esse sacramentum,

& sacerdotis verba esse *ceremonialia*, nec pertinere ad formam & sacramenti substantiam; sed præterquamquod nulum aliud sacramentum advenitur, quod perficiatur, nisi minister materiam formamque exhibeat in subiecto præsentem, complures verisimiliter existimant aliam contractus, aliam vero sacramenti rationem esse, atque istius ministerium esse parochum, formamque verba paullo supra descripta: de quo inferius cap. X. data opera disputabitur.

CAPUT IV.

Explicantur quædam alia, quæ spectant ad matrimonii contractum.

S U M M A R I U M.

1. An sufficiat solus consensus externus sine interno?
2. Requiritur consensus internus verus.
3. Satisfit objectionibus.
4. An fide consentiens in matrimonium teneatur novum ponere consensum.

5. An filii e matrimonio fide contracto suscepti sint legitimi?

6. Quibus verbis exprimitur consensus Matrimonialis.

An sufficiat solus consensus externus sine interno,

Theologorum quidam existimarunt sufficere ad matrimonium contrahendum consensum *exterioribus verbis expressum absque interiori animo, sed non apparenti, atque occulta simulatione*; requiri enim ad conjugium, & ad contractum quemlibet, ut consensus verbis, aut signis æquivalentibus innotescat, res certissima & extra controversiam posita est, quum irritus & nullus sit contractus, quando unius voluntas alterum prorsus latet. Illorum autem theologorum momenta hæc sunt: Principio Magister in IV. dist. 27. ait matrimonium contrahi, si sponsi *verbis explicant, quod tamen corde non volunt*. Deinde est inter recentiores celebris sententia, quæ asserit necessariam non esse ad sacramentum perficiendum intentionem internam, sed externam sat esse, dummodo seria sit, nec luforie res peragatur. Est insuper civilis & canonici juris proloquium vulgatissimum. *Fraus & dolus nemini debent patrocinari*: patrocinarentur autem fraus & dolus ei, qui simulate contraheret cum muliere, si necessaria foret consensio animi, si quidem impune uxorem duceret, & cum illa haberet consuetudinem; si autem ab illa sejungi vellet, posset fugam arripere, atque in externa regione aliam mulierem legitimo connubio sibi met

copulare. Rursus si verba exteriori tantum sono prolata sufficiunt ad detrahendum; quare ad contrahendum nequaquam sufficient? Facili demum negotio, nisi matrimonia hujusmodi firmissima censeantur, poterunt conjugia quæque dissolvi: subortis enim inter conjuges dissensionibus, quod accidit quamfrequenter, fas erit viro, aut mulieri affirmare se invito consensisse in conjugium, ac propterea nullum istud esse, ac solvendum.

At præcedens assertio evidentissime refellitur. Enimvero ipsum *consensus* vocabulum actum interioris voluntatis significat: atque in proloquio item versatur, *Matrimonium non coitus facit, sed voluntas*, ut habetur XXVII. q. 2. n. 1. Canones quoque idem statuunt; nam Innoc. III. cap. *Tue fraternitati*, de Sponsalibus, n. 25. interrogatus a Brixienfi Episcopo, utrum ex solis verbis matrimonium contrahatur, respondit, quod matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieres consensum, sed necessaria sunt quantum ad Ecclesiam verba consensum exprimentia de præsentem: ubi aperte verba exterius prolata ab interno consensu

su

su distinguuntur. Atque id Innocentius confirmat exemplo puerorum, qui per sola verba non contrahunt, cum intelligantur minime consentire. Idem Innocentius proximo cap. Tua nos, definit fuisse irritum conjugium viri, qui nomen proprium simulavit, & finxit se vocari Joannem, non credens esse conjugium, eo quod ipse non vocaretur hoc nomine, nec haberet propositum contrahendi, sed copulam tantum exequendi carnalem: produxitque Pontifex rationem illam, Quoniam ex altera parte doli solummodo affuit, & defuit omnino consensus, sine quo cetera nequeunt fœdus perficere conjugale. Insuper Clemens VIII. declaravit matrimonium initum a nobili quadam femina cum viro item nobili ac primario, animo ejusdem feminae a connubiis alieno, quamquam viro liberos peperisset, nullum censendum esse, & requiri novum consensum utriusque coram parrocho ac testibus, significata prius marito nullitate conjugii. Legendi sunt de hac Clementis declaratione Paulus Comitoli lib. 1. Resp. Mor. q. 120. Basilius Poncius lib. IV. de Matr. cap. 24. n. 4. & Vanroy cap. 3. q. 7. Accedit auctoritas S. Thomae scribentis in IV. dist. 27. q. 1. Expressio verbarum sine interiori consensu matrimonium non facit. Similia S. Bonaventura in eadem dist. art. 2. q. 2. Postremo cum omnis contractus sit actus humanus, nemo contractum aliquem facit, nisi habeat voluntatem contrahendi. Hæc tamen omnia intillegere de foro interno: nam quantum ad externum pertinet, quum Ecclesia, hominesque de internis iudicium proferant, quatenus verbis aut signis æquivalentibus patefiant; existimare debent adesse animi consensum, ubicumque verba externaque signa non defunt.

3. Satisfit objectionibus.

Facillimum autem est argumentis in contrarium allatis respondere. Ad primum namque reponimus Magistrum refutari iis, quæ proximo paragrapho idem subicit demonstrans auctoritate canonum, ac Patrum, solo consensu voluntatis, & pactione conjugali matrimonium contrahi. Legatur S. Quod autem consensus, eadem dist. 27. n. 4. Ad 2. resp. sententiam illam circa intentionem externam omni argumentorum genere fuisse a nobis opugnata cap. 16. libri XXX. quamquam latissima est disparitas inter consensum, qui ex natura rei necessarius est ad contractum, atque internam in-

A. F. Berti S. Theol. Tom. VIII.

tentionem, quæ ex institutione Christi requiritur ad Sacramentum. Ad 3. dicimus contrahentibus absque animi consensione non patrocinari dolum & fraudem; sed præter maximum animæ detrimentum, quod subeunt retinendo non suam, ac se fornicationis crimine polluendo, subijciendos fore gravissimis animadversionibus, si non demonstrata coram Ecclesia prioris conjugii nullitate, aliud contraxerint: teneri etiam ad mulierem, quam deceperunt, in uxorem ducendam, ut dicam infra. Ad 4. dicimus solis verbis detrabi famæ proximorum, quoniam verba per se alienam existimationem lædunt ac denigrant; at sola verba non sufficiunt ad contrahendum, quoniam per se non efficiunt animorum consensum. Læditur enim fama narratione quandoque mendaci; sed consensus non efficitur nisi unanimi voluntate. Ad ult. respond. non posse matrimonium dissolvi, nisi iudicio Ecclesiæ, quæ, ut dixi, ubi verba signaque præcesserunt, præsumit interfuisse consensum: de quo non physicam quidem, sed moralem tamen certitudinem habet, eo prorsus modo, quo solemnia virorum religiosorum vota, tametsi in foro conscientia absque animi deliberatione facta essent, ideoque nulla, ab Ecclesia tamen legitime emissa censentur.

II.

Sed oritur alia quæstio, num qui absque interiori consensu matrimonium contraxit cum femina, teneatur illam ducere, & quomodo id fieri possit? Ad hanc vero quæstionem respondemus simulatorem ad feminam illam ducendam teneri, nisi forte cum alia postea contraxerit, aut ipse quoque gravi deceptione virum ita læserit, ut injuria injuriæ possit comparari. Et ratio est, quia juxta sententiam Theologorum, quos laudat Sylvius in quæst. 45. Suppl. art. 4. eatenus dicitur simulatori, de quo est sermo, dolum ad fraudem minime patrocinari, quatenus aut eam ducendam, quam decepit, in utroque foro tenetur: in foro scilicet externo propter verborum significationem, cum Ecclesia judicet verba ab interiori consensu non fuisse divulsa; in interno autem propter damnum, atque injuriam, qua afficit mulierem a se deceptam. Hæc enim si alteri vellet nubere, aut non posset, quum difficillimum foret demonstrare scelerati conjugis simulationem; aut saltem ob divortium male audiret, &

4. An fidei consentiens in matrimonium teneatur novum ponere consensum.

X x

& violatæ pudicitia: damnum pateretur. Deinde simulator, cum æquitatem & justitiam violaverit, omnino ad satisfactionem tenetur; qua autem ratione poterit satisfacere, nisi deposita simulatione, concordî animo in conjugem accipere, quam improbe fefellit & circumvenit? Id quomodo executioni mandandum sit, constat ex n. præcedenti. Innovandus est enim consensus utrinque, cum prior contractus fuerit nullus ac irritus: quod diximus quoque a Clemente VIII. fuisse statutum. Neque dicas consensum alterius virtualiter perseverare, ideoque sufficere, ut qui sicte contraxerat, in matrimonium consentiat; nec requiri, ut simul consensus utriusque exprimatur, ut docent S. Thomas, Paludanus, Richardus, alique veteres Theologi in dist. 29. libri IV. Sent. nam post Concilium Tridentinum, sicut consensus debet fieri coram parocho ac testibus, utroque conjugè adstante; ita, si nullus fuit, necessum est ut eadem ratione innovetur & convalescat. Sed lege Vanroy quæstionem hanc erudite pertractantem cap. 3. de contract. matr. q. 9.

III.

^{s.} Tertia quæstio est, an filii suscepti in An filii & illo matrimonio simulate contracto tanquam matrimonio legitimi habendi sint? Legitimos esse affirmamus, dummodo matrimonium bona fide contractum fuerit ab uno ex conjugibus fraudem alterius ignorante; ac præterea non clandestine initum sit, sed coram testibus & in facie Ecclesiæ. His enim duabus conditionibus positis matrimonium, quod putativum appellant, non asserre filiis præjudicium aliquod, aut damnum hæreditatis docent Jureconfulti omnes in V. Decretali tit. 17. cap. Cum inter, n. 2. ubi Alexander III. definit filios conceptos a parentibus, qui publice, & sine contradictione Ecclesiæ inter se contraxisse noscantur, etiam si postea matrimonium solvatur & nullum judicetur, attamen legitimos habendos esse, in bona paternæ hæreditario jure succedere, & de parentum facultatibus esse nutriendos. Similia habentur cap. Ex tenore, eodem tit. n. 14. Ratio est, quoniam si matrimonium contrahatur in facie Ecclesiæ, jure præsumitur bona fides: unde Joannes Sarisburiensis ep. 89. ait: *Parcit interdum mansuetudo legum bis ab ignorantia convictis, qui ab invicem*

separantur; liberosque eorum ab infamia & hæreditatis damno liberat, quos Ecclesiæ per ignorantiam deceptæ conjungit autoritas. Etiam leges civiles legitimos esse declarant filios ex viro & uxore susceptos, si publice contraxerunt, quæcumque impedimentum dirimens matrimonia postea innotescat; si tamen filii, ut dixi, ante conjugii solutionem concepti sint: imò nec hæreditario jure privari possunt, si mater accusata de adulterio spurios esse fateatur; quoniam tanta est matrimonii dignitas ac potestas, ut si semel in Ecclesia cum bona fide contractum fuerit, quotquot non separatis conjugibus nascuntur filii, proprii ac legitimi censeantur. Vide Martham de success. leg. p. 1. q. 18. Basilium Ponticum lib. 2. de Matr. cap. 8. Menoch. de Præsumpt. lib. V. præf. 3. n. 107. Em. Gonzalez in tit. 17. libri IV. Decret. cap. 2.

VI.

Quæstio quarta est, quibus verbis exprimi debeat consensus matrimonialis? Respondemus autem exprimendum esse verbis, ut canones ac Theologi inquirunt, *de præsentî*; quibus nempe uterque contrahentium significet se nunc in conjugium, & traslationem potestatis in corpus suum assentiri. Hoc enim inter sponsalia, & matrimonium interest, quod illa sunt futurarum nuptiarum mentio & promissio, matrimonium vero est ipsa maris & feminae conjunctio, consortium vitæ, & divini humanique juris communicatio. Si tamen contrahentes consensum tali ratione exprimerent, ut significarent se ab eo tempore ut maritum uxoremque invicem habituros, matrimonium contractum esset de præsentî, ex cap. Ex parte, de Sponsal. & Matr. n. 9. quia licet verba juxta grammaticæ syntaxim futuri essent temporis, præsentem tamen consensionem acceptationemque significarent. In mutis surdisque juxta cap. Cum apud sedem, ibid. n. 23. pro verbis nutus sufficiunt; cum enim a matrimonio contrahendo nullo jure prohibeantur, quod verbis non possunt, signis valent declarare. Quod si ad alterum decipiendum unus contrahentium utatur verbis ambiguis, prout dictum est n. 1. & ab Innoc. III. definitum cap. Tu nos, matrimonium contractum erit solummodo in foro judiciali externo.

6. Quibus verbis exprimitur consensus matrimonialis?

CA-